

3. Krstitelj, Krist i početak Crkve (1,19-51)

1,19: *Tko si ti?*

Iv stupnjevito, kroz nekoliko dana (1,29.35.43; 2,1-11), počinje otkrivati Isusov identitet. Prvog dana (1,19-28) Krstitelj tumači svoju ulogu i ne pristaje ni na jednu titulu kojom ga procjenjuju predstavnici jeruzalemske vjerske vlasti. Ovime Iv počinje Krstitelja prikazivati kao idealnog Kristovog svjedoka.

Ivan je poslan od Boga (1,6), a svećenici i leviti su poslani od Jeruzalema da ga upitaju *tko si ti?* Činjenica da su poslani sa dviju različitih strana i da ne uspijevaju postići sporazum daje do znanja da su ove dvije misije međusobno u suprotstavljene. Inzistiranje i postavljanje uvijek novih pitanja odaje ambiciju Jeruzalema da uspostavi kontrolu nad onim što se događa. Mi smo se već navikli na ovu suprotstavljenost, međutim u ono vrijeme bila je šokantna: da oni koji su u Božjoj službi idu protiv onog kojeg kao proroka šalje Bog! Važno je uočiti da se ovo događa *s onu stranu Jordana* (1,28), dakle izvan granica Izraela: predstavnici Jeruzalema, dakle, prelaze granicu ne da bi oslušivali Božju riječ i služili joj, nego da joj se suprotstave. Ovakav postupak prema Isusovom preteči najavljuje njihovo buduće protivljenje Isusu.

1,21-28: *Ne znam.*

Na njihove upite, Ivan odgovara niječno (*theologia negativa*). Odbija na bilo koji način biti uvršten u postojeća religiozna shvaćanja (mesijanska, proročka) jer bi to u bitnom ograničilo ili čak deformiralo originalnost onog za koga je došao svjedočiti.

S druge strane, njegovo *ne znam* oznaka je stava iščekivanja pred zahvatom Živog Boga. Ono nagoviješta novinu koju se Bog sprema ostvariti u Izraelu i time potvrđuje kontinuitet s SZ-nom objavom te Božjim zahvatima koji su često nosili oznaku nedokučivosti.

1,29-31: *Sutradan...*

Morao je proći jedan dan da bi Krstitelj mogao prepoznati onoga koga je vidio. Da bi se stiglo do prosvjetljenja treba proći neko vrijeme – to je period potreban da bi želja, pročišćena slušanjem, postala *gledanje* koje do kraja proniče ono što je već prije bilo prisutno, ali nije bilo spoznatljivo.

Evo Jaganjca Božjeg! stoji u grčkom NZ-u. Krstitelj, slušatelj riječi, sad konačno može ugledati onog kojeg je tražio, ali ga nije mogao naći. Govor o *Jaganjcu Božjem* daje naslutiti novine. Ovo Jagnje nepoznato je onima koji nisu bili u stanju gledati dalje od uobičajenih žrtava prinošenih u hramskim ritualima. Ono *odnosi grijeh svijeta*. Pošto je govor o grijehu u jednini, dakle ne misli se na mnoštvo pojedinačnih osobnih grijeha, Krstitelj misli na stanje grijeha. Prihvatiti ga

znači prihvatiti poziv na sveopće pomirenje. A to zahtijeva izlazak iz dojučerašnjih religijskih i drugih okvira – zahtijeva biti spreman na novinu!

1,32-34: *Promatrao sam Duha gdje silazi s neba kao golub i ostaje na njemu..*

Dok kod sinoptika Isus prima krštenje od Ivana i tada na njega silazi Duh identificirajući ga Mesijom, ovdje Krstitelj ne krsti nego kao svjedok promatra silazak Duha u liku golubice kako silazi nad Isusa i ostaje na njemu (1,32). Evangelist događaj „preuzima“ od Krstitelja i time ističe njegovu ulogu svjedoka. Time evangelista nagoviješta veliku temu svjedočenja i vjerovanja na temelju svjedočanstva (20,29) – *blago onima koji ne vidješe a vjeruju!*

1,35: *Dan poslije...*

Krstitelj ponavlja uzvik *Evo Jaganjca Božjega!* (1,35). Ova dva uzvika uokviruju njegovu viziju silaska Duha Svetoga na Isusa i Božansko svjedočanstvo o njegovu identitetu. Opreznom Ivanu koji je svojim „neznanjem“ čuvao Isusov identitet od predrasuda, sada biva objavljeno da će Isusovo krštenje biti ne vodom kao njegovo, nego – Duhom Svetim!

Ovim Iv naznačava budući odnos između Jaganjca i Duha: kad *Jaganjac* bude predan i proslavljen u uzdignuću na križ, postat će izvorom Duha (19,30). Duh Sveti bit će darovan nakon što se u potpunosti ostvari Jaganjčeva žrtva.

1,37: *Podošo za Isusom.*

Na Krstiteljev ponovljeni povik *evo Jaganjca Božjeg* (1,36) za Isusom polaze Andrija i još jedan učenik. U početku ljudskog hoda za Isusom jest svjedočanstvo Ivana Krstitelja. Njegovo svjedočenje za svjetlo (usp. 1,6-8) pokreće lanac susreta kojim se oko Isusa okuplja Crkva. Stoga Crkva svoj nastanak duguje njegovom svjedočenju. To će zauvijek ostati konstanta crkvenog života: svatko k Isusu dolazi zahvaljujući svjedočenju drugog čovjeka, od drugoga primljen u zajednicu Isusovih vjernika i od drugoga poučavan.

1,38: *Što tražite?*

Isus uzima inicijativu i pita ih *što tražite* (1,38)? Isus već u samom početku, umjesto da govori o sebi i svojoj poruci, daje riječ sugovornicima; interesira se za njih i spreman je uključiti se u njihovo traženje. Otvara dijalog s njima. Prva čovjekova kvaliteta pred njim jest – tražiti!

On koji je Riječ doziva njihovu riječ, njihovo pitanje. Čovjek je po svojoj naravi pitanje, traganje i otvorenost prema beskonačnom. Želi uvijek više, sve do punine života. U isto vrijeme tišti ga ograničenost; nesnalaženje u tome gdje treba tražiti – isplati li se ovdje uložiti svoje vrijeme, svoju snagu?

Učitelju, gdje stanuješ/prebivaš? Učenici su krenuli za Isusom, ali su u svojim očekivanjima ograničeni. Na pitanje *što tražite?* oni pokazuju da u Isusu vide

rabbi-ja. Progovaraju iz sebe, iz onog što oni jesu – čovjek ne može drugačije. Za sada ne slute da od Isusa trebaju očekivati više. Ne slute da ne traže oni, nego Otac nebeski traži njih (4,23).

U svom odgovoru, izraženom glagolom μένω, *prebivati*, oni su vjerojatno mislili samo na adresu stanovanja. Međutim, susret s Isusom otvorit će im postupno ulaženje u svu dubinu značenja tog izraza. Već se u običnom iskustvu razlikuje gnijezdo ili brlog životinje, koji je njezino sklonište pred nevremenom i neprijateljem, od ljudskog doma gdje čovjek uz zaštitu teži razvijanjem odnosa sa svojom obitelji. Vidjeli smo da Duh ostaje tj. *prebiva* na Isusu, a *prebivanje* će označavati odnos u smislu zajedništva, prijateljske bliskosti i pozicioniranosti u odnosu na druge osobe, sve do govora o Isusovom *prebivanju* u Ocu i Očevom u njemu (14,10) te vjernikovog *prebivanja u Isusu i Isusovog u njemu* (6,56).

1,39: *Dođite i vidite!*

Kod Iv Objavitelj se mora sam dati prepoznati inače ostaje neprepoznat; stoga je Isus došao Krstitelju (usp. 1,26.29). No, i čovjek treba doći Bogu, pri čemu *doći* označava početnu vjeru, otvaranje Svjetlu. Stoga su prvi sljedbenici počeli vjerovati tek nakon što su *došli* i *ostali* s njim. Radi se o dva kretanja, jedno je Božji hod čovjeku a drugo je čovjekov hod prema Bogu.

Već sam izraz *hoditi* prema Bogu jasno daje do znanja da čovjek treba napustiti prijašnju poziciju, mora se maknuti sa svog životnog stajališta. Tek kad odluči napustiti dojučerašnje životno motrište, tek onda se može približiti području Božjeg *prebivanja* i ući u nj.

Podošē... i ostadoše kod njega. Dvojica učenika počinju *slijediti* Isusa tj. postaju njegovi učenici. Napustili su dojučerašnji status učenika Ivana Krstitelja i postaju Isusovi učenici. Pošavši, ulaze u područje Isusovog *prebivanja*. Susret s Isusom bio je autentičan – *prebivali* su s Onim koji *prebiva s Ocem* (1,18)! Oduševljenje kojim kreću saopćiti svoje iskustvo najbližima govori da su našli *što su tražili*, iako su sada tek na početku traženja i nalaženja.

1,40-41: *Našli smo Mesiju!*

Veliko otkriće dvojica kreću obznaniti najbližima osobama. Andrija već u osvit sutrašnjeg dana žurno ide tražiti svoga brata Šimuna i dovodi ga Isusu koji mu daje ime *Kefa*, aram. *stijena* tj. Petar.

1,43: *Nađe Filipa...*

(Nije jasno tko ga je našao: Andrija, Petar, ili Isus?), a on nalazi Natanaela i upućuje mu isti poziv kojim zove i Isus: *dodi i vidi!* Tijekom susreta Natanael Isusa oslovljava kao *Sina Božjega* (kao i Krstitelj u 1,34!) i *kralja Izraelova*.

Iako učenici jedan drugome komuniciraju svoje iskustvo Sina Božjeg tako da ono postaje komunitarno tj. zajedničko, Isus svakog učenika drugačije oslovljava i s njime uspostavlja osobni kontakt. To je znak da svaki čovjek ima svoj osobni pristup k Isusu, pristupa mu iz svoje životne situacije, svojim srcem.

Za sada su još daleko od toga da mogu shvatiti kako je Isus zapravo Logos, Riječ koji bijaše prije svega i po kojoj je sve stvoreno. Kasnije će se ovi različiti doživljaji Isusa postepeno približavati i sužavati u vjeroispovjesnu formulu koju će lijepo izreći Toma – *Gospodin moj i Bog moj!* No, i tada svaki od njih nastavlja imati svoj osobni odnos s Isusom koji će biti sve dublji i dublji.

1,50-51: *Zaista, zaista kažem vam...*

To su riječi koje naglašavaju klimaktičnost posljednjih Isusovih riječi u ovom poglavlju (1,51). Isus će preuzeti naslove koje su izrekli Natanael i drugi učenici i dati im novo, produbljeno značenje najavljeno izrazom *veće stvari* (1,50): kao *rabbi* će im prati noge (13,1-16), kao Sin Božji bit će predan za spas svijeta (3,16), kao kralj Izraelov iznenadit će svoje sunarodnjake objavom da njegovo *Kraljevstvo nije od ovog svijeta* (18,36).

Isus o sebi govori kao o *Sinu Čovječjem* nad kojim *uzlaze i silaze anđeli*, što je slika Jakovljevih ljestava kao veze između ljudskog i Božjeg svijeta (Post 28,10-17). Međutim, Iv ne spominje *ljestve* a komunikacija između dva svijeta je fokusirana u Isusu – u njemu je ljudima pružena ponuda otvorenog neba.

Gledan u cjelini, ovaj odlomak nam pruža osnovne obrise Crkve u njezinom nastajanju. U isto vrijeme, on orisava sliku svakog tko kreće za Isusom. On ističe nadahnutost Ivana Krstitelja koji je *poslan od Boga* (1,6) da svjedoči za Svjetlo koje, iako je prisutno, ljudi nisu u stanju prepoznati (1,26). Dakle, Bog se uvijek pobrine da prisutnost njegovog Svjetla ne ostane skrivena nego će čovjeku uvijek biti oznanjena svjedočanstvom drugog čovjeka.

Evangelist pažljivo progovara o prisutnosti Svjetla. Ona je presudna. Krstitelju, koji je osposobljen prepoznati, dolazi Isus i tako daje do znanja da čovjek ne može raspolagati kretanjem Božjeg Svjetla. Ono dolazi slobodno, neuvjetovano. Ne skriva se čovjeka nego preuzima inicijativu i samo se otkriva.

Nakon što su prva dvojica učenika vidjeli *gdje Isus prebiva* i tako počeli ulaziti u dubinu njegove osobe, on odlučuje da oni trebaju pronijeti glas o njemu. Tako se pokreće lanac susljednih svjedočenja i poziva – učenici svjedoče drugim ljudima kojima bi bez njihovog djelovanja Isusova prisutnost ostala zauvijek skrivena. Iako je u čovjeka stavila iskru svog svjetla kojim ga zove na traženje Svjetla od Svjetla, Riječ čovjeku se želi otkrivati u svjedočenju drugog čovjeka. Ovo svjedočenje unutarnjoj zruci svjetla daje vanjsku potvrdu i poticaj na pristupanje Isusu.

Svatko tko pristupa Isusu u ovom odlomku započinje s njim dijalog. Traga da bi ugledao *gdje on prebiva*. Da bi ušao u dubinu njegove osobe i onoga što u sebi nosi. A on u sebi nosi duboku povezanost s Ocem koja je ostvarena u punini tako da može reći *ja sam u Ocu i Otac u meni* (14,10-11). Pošto se identitet Riječi temelji na dijalogu s Ocem (1,1), učenik ulazi u dijalog s Isusom i s Ocem. Iz toga dijaloga svaki od učenika izlazi sa vlastitim spoznajama, svatko na vlastiti način doživljava Isusovu osobu i to izriče vlastitim riječima.

Od samog početka Evanđelja nam predstavlja susretanje prvih učenika s Isusom kao model pristupa Isusu. Kasnije će nam predstaviti ljude koji nisu uspjeli s Isusom ući u dijalog zbog vlastitih predrasuda. Predstavit će isječke takvih dijaloga koji obiluju neshvaćanjem, nesnalaženjem, ironijom... Evidentirajući oznake uspješnih i uzroke neuspješnih dijaloga evanđelist priprema čitatelja kako bi mogao ući u dijalog sa *Svjetlom koje prosvjetljuje svakog čovjeka* (1,9). Ovdje, dakle, započinje učenički hod kojim evanđelist vodi čitatelja prema zreloj vjeri koja daje život (20,30-31).